

Sygn. akt III CSK 283/09

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 września 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Sychowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Dariusz Dończyk

SSN Józef Frąckowiak

w sprawie z powództwa E.(...) sp. z o.o. w K.

przeciwko A.(...) sp. z o.o. w W.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 16 września 2010 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej

od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 26 maja 2009 r., sygn. akt I ACa (...),

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 26 maja 2009 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację powódki – E.(...) Spółki z o.o. w K. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 12 lutego 2009 r., uchylającego nakaz zapłaty wydany przez ten Sąd w dniu 12 grudnia 2007 r. i

oddalający powództwo o zasądzenie od A.(...) Spółki z o.o. w W. na rzecz powódki kwoty 109.000 zł z odsetkami ustawowymi i kosztami procesu.

Według ustaleń stanowiących podstawę tego wyroku strony w dniu 10 października 2006 r. sporządziły i podpisały dokument pod nazwą „Umowa Dostawy stolarki okiennej PVC oraz Aluminium”. Stwierdzał on zobowiązanie powódki do wyprodukowania około 300 okien z PVC i aluminium oraz zamontowania ich w budynku remontowanym przez pozwaną, za umówionym wynagrodzeniem, w nieprzekraczalnym terminie do dnia 20 grudnia 2006 r. Strony oświadczyły, że zawierają umowę o dostawę na zasadzie art. 605 i nast. k.c. oraz art. 535 i nast. k.c. oraz o roboty budowlane na zasadzie art. 647 k.c. W § 2 ust. 2 strony zamieściły postanowienie, według którego „wymiały i opis stolarki okiennej oraz konstrukcji jak również co do rozbieralności – uchylności okien zostaną zakreślone w podpisanym przez strony załączniku do niniejszej umowy w terminie uzgodnionym i zatwierdzonym przez strony oraz przedstawiciela inwestora”. Załącznik taki nie został podpisany. Okazało się, że jego sporządzenie wymagało wielokrotnych uzgodnień i pomiarów, trwało do dnia 15 listopada i wywołało potrzebę zmiany uzgodnionej kalkulacji. Do grudnia powódka była w stanie wykonać jedynie okna z aluminium i otrzymała za to wynagrodzenie. Nie było natomiast możliwe zamontowanie w tym terminie stolarki z PVC, pomimo przystąpienia do produkcji, która została przerwana po stwierdzeniu, że zamawiający powierzył montaż okien innemu wykonawcy. Do czasu przerwania produkcji powódka wykonała 60 okien i kilkaset szyb. Za część materiałów, których ze względu na nietypowe gabaryty nie można było wykorzystać przy realizacji innych kontraktów, powódka wystawiła fakturę na kwotę 109.000 zł i na kwotę tą wypełniła weksel *in blanco*, wystawiony przez pozwaną. Według deklaracji wekslowej z dnia 19 października 2006 r. weksel ten miał zabezpieczać zobowiązanie zapłaty należności przysługującej powódce z tytułu nieuregulowanych faktur wystawionych w związku z umową zawartą przez strony w dniu 10 października 2006 r.

Sąd Okręgowy uznał, że stosunkiem prawnym, który miała wykreować umowa z dnia 10 października 2006 r., był umową o dzieło. Do zawarcia tej umowy jednakże nie doszło, gdyż zawarcie jej poprzedzone było negocjacjami a strony nie doszły do porozumienia co do wszystkich jej postanowień (art. 72 § 1 k.c.). Powódka wypełniła zatem weksel niezgodnie z porozumieniem, co skutkowało uwzględnieniem zarzutów od nakazu zapłaty wniesionych przez pozwaną, uchyleniem nakazu i oddaleniem powództwa.

Rozpoznając apelację pozwanej Sąd Apelacyjny nie podzielił zarzutu, że zarzuty od nakazu zapłaty powinny zostać odrzucone, albowiem nie został dołączony do nich ich odpis (art. 479^{8a} § 5 k.p.c.). Stwierdził, że nie jest brakiem uniemożliwiającym nadanie sprawie dalszego biegu niedołączenie do zarzutów ich odpisu przeznaczonego dla strony przeciwnej, gdy odpis ten został jej doręczony bezpośrednio przez wnoszącego zarzuty. Bezsporne jest zaś, że odpis zarzutów wniesionych w sprawie został doręczony powódce bezpośrednio przez pozwaną. Poza tym Sąd Apelacyjny zaaprobował ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd pierwszej instancji i ich ocenę prawną dokonaną przez ten Sąd.

Wyrok wymieniony na wstępie zaskarżyła skargą kasacyjną pozwana. Podstawami skargi są: I. naruszenie przepisów postępowania, a to art. 478^{8a} § 5 w zw. z art. 479 § 2 oraz art. 495 § 1 i 3 k.p.c. przez rozpoznanie przez Sąd pierwszej instancji zarzutów od nakazu zapłaty, pomimo że dotknięte były brakiem powodującym ich odrzucenie i II. naruszenie prawa materialnego: 1) poprzez błędne niezastosowanie art. 353¹ k.c., co doprowadziło do przyjęcia, że nie została zawarta umowa kreująca stosunek prawny o charakterze określonym przez strony, 2) poprzez błędne zastosowanie art. 72 § 1 k.c., pomimo że z ustaleń faktycznych poczynionych w sprawie wynika, iż strony zawarły umowę, której warunki negocjowały i 3) poprzez błędną wykładnię art. 10 Prawa wekslowego, polegającą na przyjęciu, że w razie niezgodnego z porozumieniem wekslowym wypełnieniu weksla *in blanco* nie powstaje zobowiązanie wekslowe o treści wyrażonej w wekslu. Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i wyroku Sądu pierwszej instancji i albo odrzucenie zarzutów od nakazu zapłaty albo utrzymanie w mocy tego nakazu zapłaty albo przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

I. Sąd Apelacyjny nie naruszył przepisów postępowania, których naruszenie zarzucił skarżący.

Niedołączenie do zarzutów od nakazu zapłaty wydanego w sprawie gospodarczej jego odpisu przeznaczonego dla strony przeciwnej jest brakiem formalnym, co wynika z art. 479⁹ § 2 k.p.c. Według art. 478^{8a} § 5 w zw. z § 1 k.p.c., obowiązującego w czasie wnoszenia przez pozwaną zarzutów od nakazu zapłaty wydanego w sprawie, konsekwencją tego braku było – jeżeli zarzuty nie mogły otrzymać prawidłowego biegu – odrzucenie zarzutów. Sąd Apelacyjny prawidłowo uznał, że gdy do zarzutów nie został dołączony ich odpis dla strony przeciwnej, ale został on doręczony przez wnoszącego

zarzuty bezpośrednio stronie przeciwnej, zarzuty nie są dotknięte brakiem formalnym uniemożliwiającym otrzymanie prawidłowego biegu. Celem instytucji zarzutów od nakazu zapłaty jest doprowadzenie do rozpoznania sprawy (w granicach zakreślonych zarzutami – art. 494 § 1 k.p.c.) na rozprawie (art. 495 § 1 k.p.c.) i stwierdzenie, czy nakaz zapłaty należy w całości lub w części utrzymać w mocy, czy też go uchylić i orzec o żądaniu pozwu, bądź też uchylić nakaz i pozew odrzucić lub postępowanie umorzyć (art. 496 k.p.c.). Cel ten możliwy jest do osiągnięcia, gdy zarzuty zostaną wniesione w przepisanej formie, w terminie i należycie opłacone a strona przeciwna poweźmie wiadomość o ich wniesieniu i ich treści. Z tego punktu widzenia jest bez znaczenia, czy odpis zarzutów doręczony jej zostanie przez sąd, czy też otrzyma go ona bezpośrednio od wnoszącego zarzuty. Wykładnia funkcjonalna przepisów dotyczących wniesienia zarzutów od nakazu zapłaty, w tym art. 479^{8a} § 5 w zw. z § 1 k.p.c., prowadzi do wniosku, że niedołączenie do nakazu zapłaty jego odpisu dla strony przeciwnej w sytuacji, gdy odpis ten został doręczony bezpośrednio tej stronie przez wnoszącego zarzuty, nie jest brakiem formalnym uniemożliwiającym nadanie zarzutom prawidłowego biegu.

Należy dodać, że przepis art. 479^{8a} § 5 zd. drugie k.p.c., którego naruszenie jest podstawą rozpoznawanej skargi kasacyjnej, wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 kwietnia 2009 r., SK 28/08 (Dz.U. Nr 67, poz. 571) został uznany za niezgodny z Konstytucją RP. Wprawdzie wyrok ten wszedł w życie z dniem 5 maja 2009 r., tj. po wniesieniu w sprawie zarzutów od nakazu zapłaty i nadaniu im biegu, ale przed wydaniem zaskarżonego wyroku. Sąd Apelacyjny powinien zatem uwzględnić wydanie wymienionego wyroku i w myśl poglądu dominującego w orzecznictwie (zob. uchwały Sądu Najwyższego: z dnia 7 sierpnia 2002 r., III PZP 15/02, OSNP 2003, nr 12, poz. 285 i z dnia 3 lipca 2003 r., III CZP 45/03, OSNC 2004, nr 9, poz. 136 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2003 r., V CKN 1626/00, OSNC 2004, nr 4, poz. 66) uprawniony był do rozstrzygnięcia sprawy z pominięciem – jako mającego w niej zastosowanie – art. 479^{8a} § 5 zd. drugie k.p.c.

II. 1. Strony, w granicach zakreślonych przepisem art. 353¹ k.c., mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, nadając umowie wybrany przez siebie kształt prawny. Jednakże charakter prawny umowy zdeterminowany jest treścią jej postanowień. Strony, nawet zgodnie, nie mogą stwierdzić zawarcia określonej umowy nazwanej, której treść nie odpowiada ustawowym elementom takiej umowy. Dlatego umowę zawartą przez strony w dniu 10 października 2006 r. Sąd Apelacyjny trafnie, w

oparciu o treść postanowień tej umowy, zakwalifikował jako umowę o dzieło, pomimo że strony określiły ją jako umowę dostawy, sprzedaży i umowę o roboty budowlane. Takie określenie umowy w istocie oznaczałoby zawarcie umowy nienazwanej, o elementach trzech wymienionych umów nazwanych. Nie zachodzi zatem zarzucane w skardze kasacyjnej naruszenie art. 353¹ k.c.

2. Z ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego wyroku wynika, że czynność dokonana przez strony w dniu 10 października 2006 r. jest ważną czynnością prawną w postaci umowy. Wskazuje na to tak forma jak i treść tej czynności. Paragraf 2 ust. 2 dokumentu stwierdzającego zawarcie umowy, który wskazuje na brak ustalenia niektórych technicznych warunków jej realizacji przez pozwaną, nie stał na przeszkodzie określenia wszystkich istotnych warunków umowy i jak wynika z treści tego dokumentu, ze względu na wymieniony brak strony nie miały wątpliwości co do ważnego zawarcia umowy. Potwierdza to fakt przystąpienia przez strony do wykonania umowy i częściowego jej wykonania – wykonania części okien przez powódkę i zapłacenia za to wynagrodzenia przez pozwaną. Jeżeli umowa nie zawiera porozumienia co do wszystkich okoliczności faktycznych mających znaczenie przy jej wykonaniu, ale strony świadomie ustaliły w umowie tryb i termin usunięcia tego braku przez dokonanie odpowiednich czynności przez siebie lub osoby trzecie, nie można mówić o niezawarciu umowy, chociażby wcześniej strony prowadziły negocjacje w celu zawarcia umowy. Stwierdzenie przez Sąd Apelacyjny, z powołaniem się na art. 72 § 1 k.c. jako podstawę tego stwierdzenia, że nie doszło do zawarcia przez strony ważnej umowy, stanowi o naruszeniu wymienionego przepisu. Niewywiązanie się z obowiązku, który nałożony został na strony w § 2 ust. 2 umowy, stanowi o nienależytym wykonaniu umowy i może rodzić odpowiedzialność odszkodowawczą (art. 471 k.c.).

3. Zgodnie z utrwalonym poglądem (któremu dał wyraz Sąd Najwyższy m. in. w powołanym w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku z dnia 26 stycznia 2001 r., II CKN 25/00, OSNC 2001, nr 7-8, poz. 117) Sąd Apelacyjny trafnie uznał, że w razie niezgodnego z porozumieniem (deklaracją wekslową) wypełnieniem weksla *in blanco* nie powstaje zobowiązanie wekslowe o treści wyrażonej w wekslu. Zarzut skarżącej naruszenia art. 10 Prawa wekslowego przez wyrażenie takiego poglądu, nie zasługuje zatem na uwzględnienie.

Z przytoczonych względów, uznając że skarga kasacyjna jest w części zasadna – co do naruszenia art. 72 § 1 k.c. z przyczyn wskazanych w pkt II.2, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi

Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i – na podstawie art. 108 § 2 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. – do orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.